

1980 publicerade ÖB nya tankar angående övningsverksamheten i landet. Ditintills hade milöövningar av varierande omfattning genomförts. Vissa var prioriterade med förband från flera försvarsgrenar, andra var mycket begränsade såväl till förbandsinnehåll (endast från en försvarsgren) och övningsändamål som övningsområde.

Försvarsmaktsövning – FMÖ – blev nyckelordet, vilket innebar en ambitionshöjning i många avseenden. ÖB angav bl a:

- ▶ "FMÖ syftar till att öva förband från flera försvarsgrenar i olika planlagda operationer."
- ▶ "Övningarna skall främst möjliggöra samverkan mellan deltagande förband."

Avsikten är och har varit att gällande övnings- och RU-planer skall vara integrerade. Förbandsinnehållet i FMÖ skall i möjlig utsträckning utgöras av krigsorganiserade förband. I vissa fall måste dock accepteras att endast fredsorganisationens resurser finns att tillgå. I FV råder för fle-

ra förbandstyper god överensstämmelse mellan freds- och krigsorganisation, varför nackdelarna är begränsade i de fall endast fredsrerurser kan utnyttjas.

FMÖ-planen innebar, att var och en av våra sex militärområden skulle övas enligt de nya riktlinjerna. I TFÖ 87 – totalförsvarsövning 87 – var den senaste FMÖ:n integrerad. TFÖ 87 var också den sista i den "första FMÖ-omgången". Övningen gick i huvudsak i milo NN.

FMÖ har genomförts enligt följande:

- FMÖ 82 ÖN (milo ÖN) NORRSKEN 82-03-06--09
- FMÖ 82 S SYDFRONT 82-09-25--29
- FMÖ 83 Ö OSTKUST 83-09-26--30
- FMÖ 85 B VÄSTGRÄNS 85-02-20--23
- FMÖ 86 V VÄST 86-09-27--10-01
- TFÖ 87/FMÖ 87 NN MITT-SVERIGE 87-10-01--04

Anm: Angivna tider utgjorde huvudskele för i övningen deltagande FV-förband.

ÖB angav i sina inledande direktiv angående ledning, att "MB planlägger och leder FMÖ i

*FV i den första*

# TOTALFÖ



AV  
HANS HAGMAN

samverka med berörda försvarsgrenschefer". FV-förbanden är sannolikt landets mest rörliga och måste kunna verka över hela ytan och i alla riktningar. Denna bakgrund har inneburit att stora delar av FV:s samlade resurser har engagerats i samtliga FMÖ. Resurser som inte ianspråktagits i övad krigsorganisation har utnyttjats i övningsledning eller på angriparsida. FV har haft en unik möjlighet att samla erfarenheter och utvärdera våra möjligheter att verka i krigslika situationer med de mest skiftande förutsättningar:

- ▶ Hotsituationer, m m.
- ▶ Operativa, taktiska uppgifter.
- ▶ Resurstillgång.
- ▶ Militärgeografi.
- ▶ Klimat-, ljusförhållanden.

Självklart har även övningstekniska erfarenheter gjorts. Övningstekniken utvecklas kontinuerligt, vilket kommer till uttryck i allt bättre planerade övningar, inte minst på lokal nivå. ▶



# FÖRSVARSOVNINGEN





**Militärbefälhavaren för nedre Norrlands militärområde hade i uppgift att genomföra FMÖ 87 NN. Vid en vidgning av perspektivet valde MB NN att bl a inleda FMÖ med en ledningsövning. Detta innebar att övningsledarskapet kom att delas med C B NN och att följaktligen det civila samhället i samverkan med den militära delen deltog på olika nivåer i övningen – TFÖ, totalförsvarsövning.**

# TFÖ 87 – varför?

**Mitt-Sverige?** Givetvis passade jämtarna på att markera att landets geografiska mittpunkt inte ligger i Gamla stan i Stockholm utan på annan plats. Samtidigt lät man i ordleken bindestrecket falla – Mitt Sverige – något att försvara/öva för.

**ÖVNINGSÄNDAMÅL.** – Det operativa uppspelet innebar att direkt invasionshot inte förelåg mot milo NN, även om milot var utsatt för kraftig bekämpning. Huvuduppgiften var att upprätthålla förbindelserna genom milo NN, – mark-, sjö-, flyg och teleförbindelser.

Huvuduppgiften medgav en mängd övningsändamål som bl a:

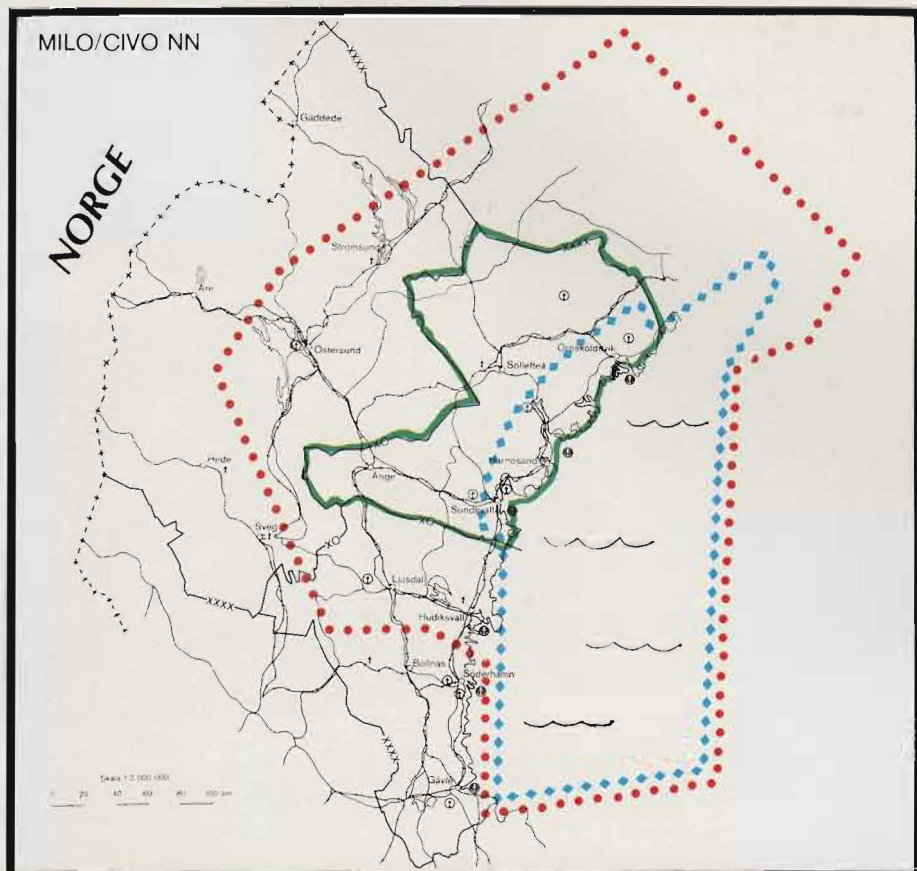
- ▶ **Luftförvar och insats av attack-, spanings- och transportflygförband.**
- ▶ **Sjötrafikskydd och kustförvar.**
- ▶ **Till- och fråntransport på järnväg och landsväg med understöd av speditionsföretag.**
- ▶ **Livsmedels- och drivmedelsförsörjning.**
- ▶ **Sjukvård, bl a sjuktransportövningar.**
- ▶ **Alarmering.**
- ▶ **Civilt försvars ledning.**
- ▶ **Information.**

**VÄDRET.** – TFÖ 87 gynnades genomgående av stabilt och mycket bra väder med god sikt och ringa molnighet. En dag minskade dock insatsmöjligheterna marginellt p g a morgondimma, men till sin huvuddel genomfördes övningen utan begränsningar p g a vädret.

**DELTAGANDE.** – TFÖ 87 var resursmässigt inte någon av de större övningarna i FMÖ-serien. Cirka 15.000 personer deltog med 3.000 fordon, ett 30-tal fartyg och båtar samt 100 flygplan och helikoptrar. Till detta kommer 2.000-3.000 civila samt personal ur frivilligorganisationerna.

Ur FV deltog bl a C E1, C SeNN, C SeÖN med staber, en strilbataljon, ett flertal basbataljoner varav två i huvudsak krigsorganiserade. Deltog gjorde också alla flygförbandstyper samt civila transportflygplan – DC-9 och F28 – för sjuktransporter.

**ÖVNINGSOMRÅDE.** – I huvudsak övades inom milo/civo NN östra-nord-östra delar samt de södra delarna av milo ÖN. Övningens tyngdpunkt låg i Fo 23/ Västernorrlands län. Örnsköldsviks kommun övades särskilt. ▼



Övningsområde Mark = —  
 Övningsområde Marin = ◆◆◆◆  
 Övningsområde Flyg = ●●●●●●  
 Övningsområde viss verksamhet:  
 Hela milo NN = —XXXX—XXXX—XXXX



# FV- erfaren- heter

**LEDNING & STABSTJÄNST.** – Med utövningens operativa bakgrund (med bl a attackförbanden på B-sida) hade C E1 och C SeÖN mindre uppgifter i sammanhanget. Staberna fungerade bra och bitvis var belastningen så låg att kapacitet kunde avsättas till internutbildning. Att utnyttja tillgänglig tid under övning effektivt för kompletterande utbildning aktualiseras allt oftare. Frågan skall uppmärksammas i förberedelserna inför alla övningar.

Sektorstaben i NN har till stora delar varit krigsorganiserad och verkat i ändamålsenliga lokaler. Man har prövat nyligen översedda stabsrutiner och gjort en mängd värdefulla erfarenheter som nu bearbetas vid F4/Se NN. Ett ständigt återkommande problem är balansen mellan genomförandeverksamhet och den nödvändiga långsiktiga planeringen.

Åter kunde övningsledning m fl konstatera, att formerna för samverkan mellan sektorerna NN-ÖN är de rätta och väl etablerade.

**STRILTJÄNST.** – Luftbevakningen fungerade väl. Vissa störningar noterades dock i den optiska luftbevakningen. Detta hindrade inte att jaktstridsledningen fungerade trots stark telestörning. En väl fungerande radargruppcentral – rrgc/T – var här av stor betydelse. ▼

**JAKTFÖRSVAR.** – Övningen har givit mycket varierande förutsättningar och därmed ett gott utbyte för jaktdivisionerna. JA 37-systemets möjligheter har belysts bra.

Problemet med divisionernas uppehållsplatser på baserna går mot slutlig lösning. Det kräver fortsatt engagemang för nödvändiga förbättringar.

”Egna förluster” har som alltid krävt taktikanpassning samt genomlysning av delgivningsrutinerna avseende luftvärnsområden.

**FLYGSPANING.** – Ledningen på nivåerna sektorstab, division, tropp har genomförts professionellt. På fredstida begränsning av sambandsnätet har det stundtals varit svårt att sprida spaningsorder med rätta tidsförhållanden.

Den planerade företagsfrekvensen kunde inte hållas på grund av störningar på marken. Bl a blev klagöringspersonalen engagerad i markstrider.

I huvuddelen av genomförda företag löstes spaningsuppgiften. Spaningssystemet har åter visat prov på hög kapacitet.

**TRANSPORTFLYG.** – Transportflygdivisionen med TP 84 Hercules har genomfört många företagstyper bl a: ►



Foto: Claes Jörnskiöld



Foto: Ivar Blixt

- Transport av klargöringstropp.
- Sjuktransporter.
- Luftlandsättningsföretag.
- Containerhantering.

C E1 ledning har fungerat bra. – En särskilt nyttig övning var *sjuktransporterna*. Lastning av sårade tar lång tid, varför bl a skydd och uppvärmning bör uppmärksammas bättre.

● ● **FLYGSÄKERHET.** – Flygsäkerheten har varit god. Bara åtta driftstörningar rapporterades. De två allvarigaste var kanske där förarna flög genom ett aktiverat skjutområde utan att känna till pågående skjutningar.

Få bullerklagomål inkom från allmänheten, inga med ersättningsanspråk.

**BASTJÄNST.** – I övningen deltagande basenheter var i begränsad omfattning

organiserade enligt gällande principer för vårt nya basystem – BAS 90. Två av de deltagande bataljonerna gjorde KFÖ.

En av KFÖ-bataljonerna var personalsvag p g a den av CFV beordrade prioriteringen av grundutbildning/reorganisation av FV. Bataljonen verkade dessutom på en bas som betjänade såväl A- som B-sida. Övningsutbytet blev därför något begränsat.

Generellt kan man säga, att bataljonsstabernas personal har något ojämn och låg kunskap om bastaktiska principer enligt TABas. Bl a uppmärksammades detta i samband med rörlighet och spridning av flygplan inom baserna.

Betjäning av flygplan har genomgående fungerat bra. Goda kunskaper om åtgärder vid C-stridshot har visats. Ett stort upplagt amröjmoment har genomförts med skarp materiel. Resultatet var bra.

● Besöksverksamheten var mycket omfattande – främst vid KFÖ-bataljonerna. Som en viktig del i erfarenhetsåtermatningen måste självklart besök accepteras i viss omfattning. Men trots uttalade restriktioner har besöken i detta fall stort bataljonernas ledning och övningsverksamhet i alltför stor omfattning.

**SAMBANDSTJÄNST.** – Inledningsvis fungerade sambandsnätet inom sektor NN mindre bra. En viktig orsak är att mycket ny utrustning i nya system har tagits i bruk. Personalens rutin kommer att öka efterhand.

Överbelastningar av nätet har förekommit p g a dålig signaldisciplin (koncentration) och av att många *privatsamtal (!!)* genomförts på tjänstetelefoner.

Sambandstjänsten i våra centraler har dock i stort fungerat bra.

Foto: Claes Jörnsköld



Sambandstjänsten har transportabel materiel till föfogande. Här upprättandegrupp i verksamhet.

**Bakgrund.** – Under krig opererar våra flygförband från en mängd krigsflygbaser. – Varför?

Nya vapen och ny ammunition har gjort att det är lättare att täcka större ytor eller slå hål i rullbanan vid flyganfall mot flygbasen. Hotet från flyganfall har alltså ökat. För att möta detta hot byggs FV:s flygbaser ut.

Flygplanen klargörs på platser som är utspridda över en mycket stor yta. Ytterligare landningsbanor byggs. Stort avstånd mellan varje enskilt flygplan och många landningsbanor att välja på gör

svenska. Sabotageförbanden är mycket målmedvetna och hänsynslösa. "Mission to kill."

**Markförsvarskompaniet.** – På flygbasen finns en basbataljon som betjänar flygförbanden. I basbataljonen ingår ett markförsvarskompani, som har tillkommit för att skydda flygbasen mot fiendtliga anfall på marken.

Kompaniet består av chefs-

plutonens bevakningsområden. Syftet är att finna sabotage- och jägarförband och därefter oskadliggöra dessa. Detta löses genom både fast och rörlig stridsspaning.

Flygbasjägarnas taktik är utformad för uppgiften att finna ett litet förband inom en stor yta. Som hjälpmedel används både hundar och tekniska hjälpmedel.

Taktiken medför att enstaka grupper får uppträda självstän-

En stor del av den här tiden tillbringas på de krigsflygbaser där respektive pluton ska krigsplatzas. Detta för att ge plutonerna god terrängkänedom.

Varierande del av övningarna förläggs till Norrland vintertid, varför goda skidkunskaper hos blivande flygbasjägare underlättar.

Utbildningen är fysiskt krävande. En blivande flygbasjägare bör

● ● **SLUTORD.** – Den sjätte FMÖ:n är genomförd. Därmed har samtliga milon haft möjlighet att pröva krigsorganisationen – personal, materiel och planer – med varierande omfattning och målsättningar.

TFÖ 87 är den övning som mest genomgripande, med en särskild kontrollorganisation, har genomlyst FV-förbandens kapacitet inom sektor NN.

Erfarenheterna är bra och många och skall nu tillgodogöras på olika nivåer. Få eller inga andra metoder belyser krigsorganisationens möjligheter bättre än den tillämpade kontrollövningen.

● TFÖ 87/FMÖ 87NN är genomförd med gott resultat och utan allvarliga tillbud. Med nyvunna erfarenheter går FV vidare mot nästa FMÖ. – Planläggningen har börjat. VÅL MÖTT! ■

att det blir mycket svårare att slå ut våra flygplan på marken med flyganfall.

Däremot blir det lättare att försöka slå ut flygplanen med sabotage- och jägarförband på marken.

**Sabotageförbanden** tillhör en fiendes absoluta elit. De är specialutbildade för att spana och utföra sabotage och arbetar oftast i grupper. Vissa sabotageförband kan ha till uppgift att likvidera nyckelpersoner, t ex flygförare. De kan uppträda i svensk uniform eller civila kläder och kan tala

grupp, stabsgrupp, 2–6 vaktplutoner och 1–2 flygbasjägarplutoner.

Antalet vakt- och flygbasjägarplutoner kan variera från flygbas till flygbas. Vaktplutonerna upprättar en bevakningslinje runt flygbasens centrala delar.

**Flygbasjägarplutonens** främsta uppgift är stridsspaning. Denna bedrivs som regel utanför vakt-

digt under varierande tidsrymder. Den medför också ofta långa fotmarscher.

**Utbildningen.** – Flygbasjägarna grundutbildas på flygbasjägarskolan F7/Såtenäs. En stor del av tiden tillbringas dock på annan ort. Flygbasjägarna genomför ca 90 fältdygn under sin utbildning, de flesta i form av 2–3 veckors övningar.

för sin egen skull bygga upp sin fysik i god tid.

Han ska också vara beredd att tillbringa långa tider i fält. Den som kan tänka sig detta kan vänta sig en hård och intensiv, men också utvecklande och givande värnpliktstid.

För vidare upplysningar kontakta närmsta värnpliktskontor eller Flygbasjägarskolan, F7 – tel: 0510-870 00. ■

## FLYGBASJÄGARE

